СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Ганета Минкова Минкова
относно: дисертационния труд на тема „Антиеврейските ограничения от Античността до XX в.: конституционноправни и правно-исторически аспекти" на Борислав Бориславов Цеков, докторант на самостоятелна подготовка при Института за държавата и правото при БАН
научна област: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право (Конституционно право на Република България)

1. ДАННИ ЗА КОНКУРСА

Борислав Бориславов Цеков, докторант на самостоятелна подготовка в Института за държавата и правото при БАН, е подал заявление, с което желае да бъде допуснат до защита на дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор", професионално направление 3.6. Право (Конституционно право на Република България). Темата на дисертационния труд е „Антиеврейските ограничения от Античността до XX в.: конституционноправни и правно-исторически аспекти".

Съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и правилника за неговото прилагане докторантът е приложил: автобиография; копие от диплома за завършено висше образование; заповеди за зачисляване и отчисляване от докторантурата; протоколи от положени изпити съгласно индивидуалния план; списък и копия на публикации; справка за приносите; преценка на научния ръководител и други.

Дисертационният труд е обсъден от секцията по публичноправни науки към ИДП при БАН на разширено заседание, като е дадено положително становище за откриване на процедура по неговата защита.

Със заповед на директора на ИДП при БАН е назначено научно жури за публичната защита на дисертационния труд.

Преценката на представените документи показва, че са налице условията за провеждане на защита за присъждане на образователната и научна степен „доктор", уредени в ЗРАСРБ.

2. ДАННИ ЗА ДОКТОРАНТА

Борислав Бориславов Цеков е роден на 19.01.1972 г. в гр. София. Той е завършил гимназия с разширено изучаване на английски език. През 1994 г. завършва право в Юридически факултет на СУ „Св. Кл. Охридски" с много добър успех.

Господин Цеков е бил сътрудник в Института за развитие на демокрацията и в дирекция „Правна и законодателна дейност" на Народното събрание. През периода 2001-2005 г. е народен представител, като в това си качество е вносител на редица законопроекти. През периода 2005-2010 г. е главен секретар на омбудсмана на Република България. От 2009 г. до настоящия момент е председател на управителния съвет на Института за модерна политика.

Господин Цеков е бил хоноруван преподавател в Нов Български университет. Той има редица специализирации в престижни организации в Португалия, Брюксел, САЩ, Япония, Италия, Южна Африка.

Борислав Цеков е участвал с научни доклади, свързани с темата на дисертацията, в две научни мероприятия през януари и април 2016 г., организирани от Центъра за еврейски изследвания при Философския факултет на СУ „Св. Кл. Охридски" и ЮФ на ПУ „Паисий Хилендарски".

Борислав Цеков е докторант на самостоятелна подготовка. Срокът за неговото обучение е 2 години, считано от 01.11.2015 г. Поради предсрочно изпълнение на индивидуалния си учебен план и успешно преминала вътрешна защита докторантът е отчислен с право на защита.

Господин Цеков владее английски и руски език.

3. ОПИСАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД И ДРУГИТЕ ПРЕДСТАВЕНИ ПУБЛИКАЦИИ

3.1. Структуриране на дисертационния труд

Докторантът представя дисертационен труд на тема „Антиеврейските ограничения от Античността до XX в.: конституционноправни и правно-исторически аспекти" в обем от 226 страници, включително списък с използвана литература, където са посочени редица източници. Броят на бележките под линия е 257.

Дисертационният труд съдържа увод, три глави с параграфи и заключение. Съществува вътрешна логика и последователност на изложението, което показва познаване на материята, възможности за

нейния анализ и за синтез на изводи. Безспорно докторантът показва ерудиция, а стилът му е добър.

От гледна точка на изискванията за обем и структура, представената разработка отговаря напълно на тях, като отделните части са балансирани.

В техническо отношение дисертационният труд е оформен с необходимия брой редове и знаци на страница. От списъка с литература се вижда, че са използвани редица източници на чуждестранни автори.

Докторантът е представил списък с около сто публикации. В хода на работата по дисертационния труд, той има 4 публикувани или одобрени за печат публикации по темата на дисертационния труд – една студия, един научен доклад и две статии. Научната продукция на докторанта е повече от достатъчна от гледна точка на изискванията на ЗРАСРБ.

Авторефератът отразява пълно и правилно съдържанието и характеристиките на дисертационния труд, като самостоятелно са изведени научните приноси.

3.2. Актуалност на темата на дисертационния труд

Темата на дисертационния труд не е изследвана в българската правна наука. Затова е безспорно, че проблемите могат да бъдат разработени с цел присъждане на научната и образователна степен „доктор”. Същото заключение може да бъде направено и от прегледа на представения списък с използвана литература, в която отсъстват заглавия на български автори по темата на дисертацията.

Така формулирана, темата показва, че изследването няма чисто юридически характер, а в него присъстват и исторически, и политически елементи.

Добро попадение е стремежът на докторанта да направи паралели между отминали исторически периоди и съвремието, защото цикличността в историята на човешкото общество дава възможност да се проследят тенденциите на днешното развитие през призмата на познати исторически събития и да се направят изводи за бъдещето.

4. ОТДЕЛНИТЕ ЧАСТИ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД И ПРИНОСНИ МОМЕНТИ

4.1. В глава 1 „ Антиеврейските ограничения от Античността до края на XIX в.” се разглеждат по-отдалечени исторически периоди, като териториално изследването се свежда до: Римската империя, включително

Източната ѝ част, простираща се извън Европа, Европейския континент, извъневропейските територии на колониалните държави, Османската империя, Русия, някои държави от Близкия Изток и Северна Африка. В изложението има интересни исторически факти, разгледани са дискриминационните мерки спрямо етническата и религиозната принадлежност, външния вид, данъчните задължения на евреите, забраната за сключане на брак с християнин, забраната за заемане на публични длъжности и други. Посочени са редица правни и религиозни актове на античната и средновековната светска и духовна власт.

4.2. Разгледаните проблеми в глава 2 „Антиеврейското законодателство през XX век" са близки до съвремието поради липсата на историческа дистанция. В тази глава авторът отделя значително внимание на ситуацията в Германия по време на Третия Райх. Проследени са детайлно: промяната в наказателното материално и процесуално право; засилването на компетентностите на прокуратурата и министъра на правосъдието; подчертаването на правната сила на заповедите, издадени от фюрера, които дерогират закона; лаконичното уреждане на обществените отношения на законово ниво, като голяма част от същинската правна уредба остава на подзаконово ниво (например въпроса за гражданите и поданиците на Третия Райх, а оттам и за различния обем политически, професионални и други права, които имат гражданите). Подобни явления са характерни за всякакъв вид недемократични държавни устройства и затова случилото се в Германия трябва да се използва като пример, че такива процеси са възможни навсякъде и без да са насочени към евреите.

Важна част в глава втора е преценката на българското законодателство, прието през периода, когато Царство България е съюзник на Третия Райх. Обществено-икономическите промени водят и до промени в нормативната уредба на ниво, което е по-ниско от конституционното, и така се нарушава принципът за спазване на правната сила на нормативните актове. Законодателните актове трябва да съответстват на конституционните норми, като докторантът последователно провежда тези принципи и в тяхната светлина прави предложения за усъвършенстване на действащото законодателство.

Приносни моменти се съдържат в § 9 на глава втора, когато се прави оценка на Нюрнбергското законодателство. Въпросът за това може ли един закон, приет по съответната процедура, да не бъде прилаган от легитимните държавни органи, защото е неморален, е разгледан

всестранно и от различни аспекти. Авторът посочва, че „дали нацистките закони могат да се третират като легитимни и валидни, дали те съставляват право, е въпрос не само на правнофилософски дебати, но има и конкретно значение за юриспруденцията по времето на Нюрнбергските процеси и в следвоенна Германия".

4.3. В глава 3 „Антиеврейското законодателство и (зло)употребата с института на „извънредно положение" – съвременни конституционни аспекти" чрез института на „извънредното положение" се прави връзка между антиеврейските закони в миналото и съвременното състояние на редица държави, управлявани в условията на различни видове кризи.

Много интересно и с приносни моменти е изследването на „конституционната диктатура", за която авторът счита, че може да се приеме за необходимост при наличието на условията, уредени в учредителния акт. Докторантът очертава редица предпоставки, които трябва да бъдат спазени, за да не се използва конституционната диктатура за по-дълъг период от необходимото и за предприемане на действия и мерки, които не са пропорционални на опасностите (война, включително гражданска, тероризъм и др.), наложили въвеждането й.

Приносен момент е и изясняването на понятията „комисарска" или „изпълнителна диктатура" и „суверенна" или „законодателна диктатура".

В светлината на общотеоретичните постановки за извънредно положение са разгледани съответните текстове от действащата Конституцията, като е посочено, че значителна част от уредбата е оставена за закон. В този смисъл се поставят въпроси за: акта, с който може да се въведе военно или извънредно положение; издателя на този акт; субекта, който има законодателна инициатива за внасяне на проект на закон, уреждащ материята и т.н., като направените изводи представляват научни приноси.

Във връзка с изясняване на понятието „военнополитическа криза" докторантът прави редица предложения за усъвършенстване на законодателството, които също са приносни моменти. Той счита, че и една голяма бежанска вълна, терористични актове и кибератаки също трябва да се включат в това понятие.

Направени са и разграничения между „военно/извънредно" и „бедствено положение".

5. ИЗВОД

Като цяло дисертационният труд на тема „Антиеврейските ограничения от Античността до 20-ти век: конституционноправни и правно-исторически аспекти”, представен от докторанта на самостоятелна подготовка Борислав Бориславов Цеков, е на високо научно ниво. Представените дисертационен труд и други научни публикации отговарят на изискванията на Закона за развитието на академичния състав в Република България и Правилника за прилагането му. Затова изразявам категоричното си становище уважаваното научно жури да гласува положително на Борислав Бориславов Цеков, докторант на самостоятелна подготовка към Института за държавата и правото при БАН, да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор” по професионално направление 3.6 Право (Конституционно право на Република България).

Гр. София С уважение:
Май 2016 г. (проф. Г. Минкова)